

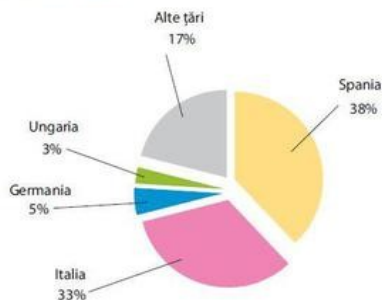
FACTORI DE SUSȚINERE A IDENTITĂȚII NAȚIONALE ȘI CULTURALE ÎN DISPORA ROMÂNEASCĂ

I. Statistici privind situația emigranților români în Europa

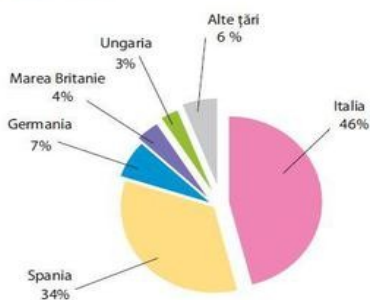
Destinațiile preferate în ultimii ani de românii din diaspora sunt Italia, Spania, Germania, SUA și Marea Britanie. Potrivit datelor transmise de misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României, la sfârșitul lui 2015, numărul total al românilor care trăiesc și muncesc în străinătate este de aproape cinci milioane. Dintre aceștia 3,8 milioane de români figurează în evidența autorităților din statele lumii, iar cel puțin 1,1 milioane români nu figurează în evidențe, deoarece fie au dublă cetățenie, fie nu s-au înregistrat oficial.

Dacă în 2008, cei mai mulți români s-au orientat către Spania, în 2012, cea mai căutată destinație a românilor a fost Italia (46% din totalul românilor din diaspora). În perioada 2008-2012, numărul românilor plecați în Germania a crescut de la 5% din totalul emigranților, la 7%. De asemenea, în 2012 o altă destinație preferată de români este Marea Britanie, care a însumat 4% din totalul emigranților din România.

Distribuția emigranților pe țări de destinație în anul 2008

Distribuția emigranților pe țări de destinație în anul 2012

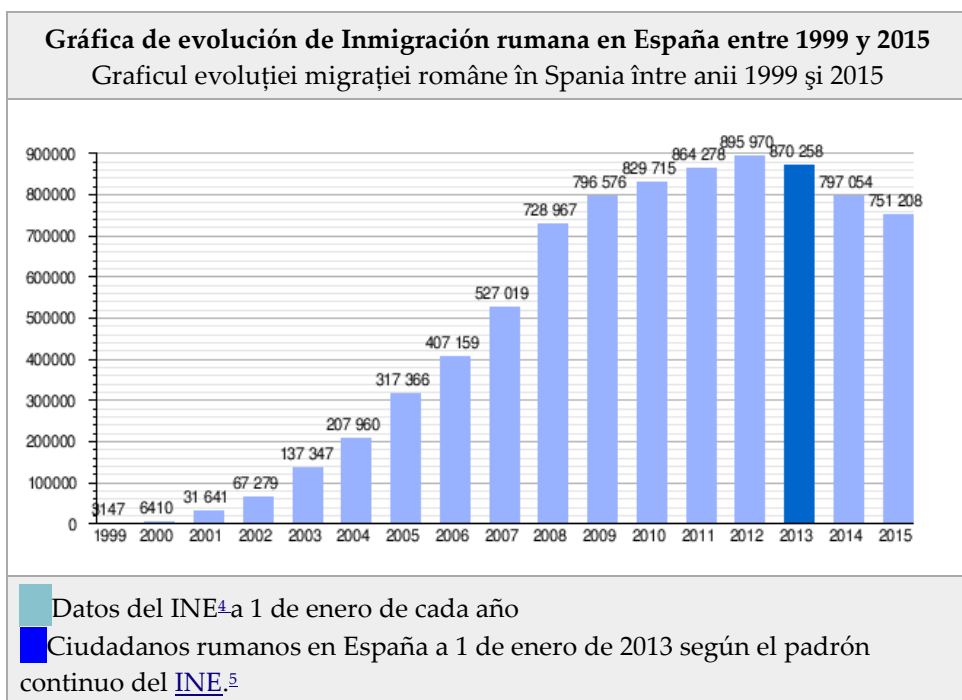

Sursa: <http://www.gandul.info/financiar/harta-emigratiei-cati-romani-au-plecat-din-tara-in-ultimii-25-de-ani-topul-destinatiilor-preferate-12334771>

Conform unui studiu ISTAT (*Institutul italian de statistică*) din anul 2014, în topul preferințelor se află Italia, unde trăiesc 1.290.051 de români, dintre care doar 1.043.338 au rezidența înregistrată. În Spania sunt 784.804 înregistrați și 950.000 în

total, iar în Germania – 355.343 înregistrați din totalul de 450.000. Israelul găzduiește 220.000 de cetățeni români înregistrați și 500.000 în total. În Marea Britanie sunt 158.000 de români înregistrați, fără ca misiunea diplomatica să estimeze numărul lor total. În Austria trăiesc 106.535 de români înregistrați, iar în Belgia – 73.487 înregistrați și 93.487 în total. În Grecia sunt 48.539 de români înregistrați, iar în Franța figurează 45.000 înregistrați și 123.000 în total. Oficial, în Elveția trăiesc 11.430 de români înregistrați, dar totalul ajunge la 20.000. Portugalia a fost opțiunea a 39.000 de români, dintre care 34.204 înregistrați, iar Irlanda însumează 45.000 de conaționali, dintre care 25.995 înregistrați. Luxemburgul numără 2.527 de români înregistrați dintr-un total estimat de 2.800, Finlanda – 1.715 înregistrați din 2.000 în total. În Monaco figurează 68 de concetățeni înregistrați și 250 în total. Cei mai puțini români sunt estimați a trăi în Liechtenstein – 15, fără a fi înregistrați.

Cât privește situația românilor din cele două state preferate de aceștia, majoritatea românilor se află în șase regiuni ale Italiei (din 20): Lazio (Roma), Lombardia (Milano), Piemonte (Torino), Veneto (Padova - Bergamo - Brescia), Emilia Romagna (Bologna), Toscana (Pisa-Prato). Prezența comunității românești în Regatul Spaniei, aceasta se prezintă astfel, în perioada 1999 - 2015:

Sursa: https://es.wikipedia.org/wiki/Inmigraci%C3%B3n_rumana_en_Espa%C3%B1a

Cele mai mari comunități de români din Spania se regăsesc, conform unui studiu publicat de adevărul.ro, în zona capitalei Madrid, dar și în regiunile Valencia, Andaluzia și Catalonia. La sfârșitul anului 2015, comunitatea românească din Spania număra peste 950.000 de persoane. Astfel, românii reprezintă 16% din totalul celor aproape 5 milioane de străini stabiliți în Spania, însă numărul lor a scăzut cu 8,6% în decursul ultimului an. În statisticile spaniole, românii sunt urmați îndeaproape de marocani (771.427). Mulți români s-au stabilit în așa numitul „coridor de Henares”, care cuprinde orașelele satelit ale Madridului. Astfel, românii au populat masiv orașe precum Coslada, Torrejon de Ardos, Alcala de Henares, San Fernando, Santa Eugenia și El Pozo. În rândul celor mai mari comunități de români din Spania este și cea formată la Arganda del Rey, oraș situat la 20 de kilometri de Madrid. Alte regiuni populate masiv de români sunt Valencia (135.000), Andaluzia (130.000), Catalonia (110.000), Castilla – La Mancha (96.000). Alți circa 68.000 de români locuiesc în regiunea Aragon, în timp ce 14.000 au ales să se stabilească în Insulele Baleare, iar 7.000 în insulele Canare. Cea mai vizibilă însă este comunitatea din Castellon de la Plana (în zona nordică a Comunității Valenciene), unde cei 20.000 de români stabiliți aici reprezintă peste 30% din populația orașului.

II. Instituțiile din România care gestionează relațiile cu românii de pretutindeni

Principalele instituții din România care gestionează relațiile statului cu românii din diaspora sunt: Administrația Prezidențială - Departamentul pentru Relația cu Românii din Afara Granițelor, Parlamentul României, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice și Institutul Limbii Române.

Există, însă, patru instituții special create care au atribuții legate de promovarea culturii și de păstrarea identității naționale a românilor din afara granițelor: *Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni (DPRRP)* și *Institutul „Eudoxiu Hurmuzachi”* (ambele fiind subordonate Ministerului Afacerilor Externe), *Institutul Cultural Român* și *Comisiile pentru comunitățile de români din afara granițelor țării* din Parlamentul României.

Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni a fost înființat la mijlocul anilor 1990 cu scopul sprijinirii comunităților din afara granițelor. În 2013, *DPRRP* se ocupa cu „susținerea afirmării și păstrării identității culturale și spirituale românești în comunitățile de peste hotare” prin gestionarea unor programe de finanțare nerambursabilă în domeniile cultură, mass-media, educație, spiritualitate și tradiție. Mai exact, *DPRRP* organizează și finanțează tabere pentru copii români din afara granițelor, *Gala premiilor de excelență TVR Internațional*, *Olimpiada internațională de limba română*, stagii / cursuri de perfecționare pentru

profesorii de limba română, stagii ale studenților etnici români la instituții românești, aprovizionarea cu cărți în limba română a bibliotecilor din străinătate, ziare și reviste care se adresează diasporei (<http://www.dprp.gov.ro/>).

Cea de-a doua instituție este *Institutul „Eudoxiu Hurmuzachi”*, care a fost înființat în anul 1998, cu scopul de a „promova cultura națională în rândul comunităților românești autohone din vecinătatea României”. Institutul organizează și finanțează cursuri de limba română pentru bursierii etnici români, publicații adresate diasporei din jurul granițelor, evenimente culturale etc. (<http://www.ieh.ro/>).

În anul 2003, a fost înființat *Institutul Cultural Român*, cu misiunea de a „promova cultura și civilizația națională în țară și în afara ei”, având ca interes prioritar „comunitățile din țările vecine, în care limba română este vorbită ca limbă maternă” (www.icr.ro).

În 2011, Camera Deputaților a votat înființarea *Comisiei pentru comunitățile de români din afara granițelor țării* (<http://www.cdep.ro>), iar plenul Senatului a hotărât înființarea *Comisiei permanente pentru relația cu românii de pretutindeni*, care au ca atribuții păstrarea, dezvoltarea, afirmarea identității etnice, lingvistice și religioase a românilor din diaspora (<http://www.senat.ro/>).

Dacă accesăm site-ul Ministerului Afacerilor Externe, vom găsi o prezentare extrem de amplă a Strategiei MAE privind comunitățile românești din străinătate (<http://www.mae.ro/node/26399>), propuse de *Oficiul pentru Românii din Străinătate*. Oficiul amintit monitorizează și coordonează constant acțiunea serviciului diplomatic și consular pe linia realizării obiectivelor politice ale statului român în domeniul de referință: „menținerea identității culturale și lingvistice” a românilor aflați în străinătate; „promovarea imaginii României prin cultivarea relațiilor cu elitele românești”; „susținerea procesului de integrare prin sprijinirea eforturilor de coagulare a comunităților românești și de afirmare a unui profil identitar pozitiv; promovarea imaginii unor comunități deschise, orientate spre dialogul intercultural”. Prioritățile precizate pe site-ul MAE pentru românii din diaspora sunt: *consolidarea identitară și construcția comunitară*.

În vederea realizării acestor obiective, Oficiul pentru Românii din Străinătate a elaborat un set de Programe-cadru de susținere a acțiunii misiunilor diplomatice în derularea proiectelor specifice destinate comunităților românești. Astfel, pentru îndeplinirea obiectivului de *consolidare identitară* în cadrul comunităților românești din străinătate se are în vedere promovarea activă, atât în rândul membrilor comunităților, cât și în spațiul public din statele gazdă, a tuturor *elementelor de simbolistică națională* consacrate prin legi interne, precum și a altor sărbători cu încărcătură identitară din calendarul național și tradițional românesc, precum: 1 decembrie - Ziua Națională a României, 15 ianuarie - Ziua Culturii Naționale, 26 iunie – Ziua Drapelului, 29 iulie – Ziua Imnului Național, 31 august – Ziua Limbii Române, 30 noiembrie – Ziua Românilor de Pretutindeni. Se propune,

pe același site al MAE, organizarea manifestărilor cu caracter identitar, prin utilizarea unor formate de tipul: conferințe, mese rotunde sau expoziții referitoare la personalități cultural-științifice reprezentative pentru contribuția românească la dezvoltarea patrimoniului umanității; organizarea unor spectacole cu valorificarea potențialului artistic al comunității românești locale; prezentarea elementelor de artă populară și gastronomie românească; proiecții de filme documentare sau artistice românești, dar și încurajarea implicării active a personalităților culturale sau profesionale din comunitatea românească în derularea manifestărilor de consolidare identitară.

Cât privește *promovarea formatelor educaționale* misiunile diplomatice au în vedere următoarele demersuri: conștientizarea permanentă a membrilor comunităților românești, asupra beneficiilor prezervării limbii materne în rândul tinerei generații – bilingvism, oportunități de carieră, legături cu spațiul cultural de origine; încurajarea și stimularea participării tinerilor din comunitate la formatele educaționale de limbă și civilizație românească existente în spațiul de reședință – școli de duminică sau de week-end, școli parohiale, cursuri de limbă și cultură românească în format curricular (LCCR); stimularea și încurajarea organizării, cu sprijinul comunității, a unor competiții educaționale (olimpiade, concursuri, festivaluri) destinate tinerilor participanți la formatele educaționale în limba română.

O altă preocupare a MAE privind atingerea obiectivului *consolidare identitară* vizează *promovarea modelelor de reușită socio-profesională* prin identificarea exemplelor de success din cadrul comunităților românești din statele de reședință și valorificarea potențialului de imagine pe care acestea îl reprezintă pentru România și pentru îmbunătățirea percepției comunităților românești în mediile autohtone; extinderea ariei de selecție a domeniilor profesionale, prin cultivarea modelelor de succes caracterizate printr-o bună integrare și afirmare în societatea gazdă – medici, profesori, cercetători, sportivi, antreprenori, specialiști în IT, ingineri, juriști etc., alături de personalitățile consacrate din mediul cultural-artistice; promovarea acelor membri ai comunității românești care s-au remarcat în viața societății gazdă prin acte de eroism, devotament, altruism etc. și valorificarea tuturor informațiilor prezentate de media locale cu privire la aceste situații.

De asemenea, pentru îndeplinirea obiectivului de consolidare a identității se propune *promovarea dialogului intercultural* prin: asigurarea reprezentării românești la manifestările culturale și la evenimentele înscrise în calendarul internațional pentru promovarea dialogului intercultural (Ziua Francofoniei, Ziua Europei, Ziua Internațională a Limbii Materne etc.), prin participarea la acțiunile organizate de statul gazdă sau prin organizarea de acțiuni comune cu alte comunități din statul de reședință; sprijinirea organizării, în școlile sau liceele în care studiază copii din cadrul comunităților românești, a unor acțiuni de tipul „Să

cunoaștem România”, concursuri de cunoștințe generale, serbări tradiționale românești; fructificarea capitalului de prestigiu al misiunilor diplomatice ale României, inclusiv prin acordarea patronajului pentru evenimente interculturale de mare amploare și tradiție, cu sublinierea manierei europene în care România sprijină păstrarea identității naționale a comunităților românești, prin conviețuire și dezvoltare comună, respect față de valorile alterității și toleranței.

Cel de-al doilea obiectiv din cadrul Strategiei MAE privind comunitățile românești din străinătate îl constituie *construcția comunitară*, pentru îndeplinirea căruia este necesară intensificarea eforturilor misiunilor diplomatice pentru consolidarea mediului asociativ românesc printr-o serie de demersuri precum: organizarea de vizite în teritoriu și întâlniri periodice cu membrii comunităților românești, la sediul misiunii, pentru a discuta problemele cu care se confruntă, în vederea acordării de sprijin pe lângă autoritățile locale; încurajarea auto-organizării comunităților românești din diaspora în structuri reprezentative, rezultate în urma unor procese democratice, în vederea asigurării legitimității în raporturile cu autoritățile din statul de reședință, precum și cu statul roman; încurajarea comunităților românești de a înființa și utiliza pe scară largă platforme de comunicare – posturi de radio FM sau on-line, publicații pe suport de hârtie sau on-line, rețele de socializare – în scopul creșterii nivelului de coeziune între membrii comunității și al schimbului rapid de informații; susținerea voluntariatului și a auto-organizării în derularea activității centrelor comunitare, precum și a orientării acestora către domenii cu valențe sociale, de preservare identitară sau de integrare – cursuri, biblioteci /săli de lectură; conferințe/simpozioane /ședințe asociative; spectacole/repetiții; expoziții; activități multimedia etc. O altă modalitate de construcție comunitară privește *facilitarea procesului de integrare* care vizează relaționarea activă a misiunilor diplomatice cu autoritățile statelor de reședință, în vederea stimulării prezenței comunității românești la viața publică și la exercițiul democratic din societatea gazdă, precum și intensificarea demersurilor de promovare a membrilor reprezentativi ai comunităților românești în structurile administrative și politice din statele de reședință, pentru asigurarea reprezentării în procesul de luare a deciziilor la nivel local, regional sau central în statul gazdă.

O altă instituție de prestigiu care facilitează stabilirea și menținerea relațiilor statului român cu diaspora românească este *Institutul Cultural Român* (<http://icr.ro/>), a cărei misiune o reprezintă promovarea culturii și civilizației naționale în țară și în afara ei, precum și creșterea vizibilității valorilor culturale românești în lume. Sub autoritatea *Institutul Cultural Român* sunt desfășurate periodic cursuri de limba română în diferite state ale Europei, cum ar fi spre exemplu cele care vor avea loc în Spania, la Barcelona (octombrie 2016- februarie 2017) și Madrid (octombrie 2016- februarie 2017). Tot sub directa coordonare a

Institutului se află Biblioteca ICR Madrid, dar și programul de burse pentru cercetare dedicate doctoranzilor și specialiștilor în domeniile socio-umaniste.

Cât privește activitatea *Institutului Limbii Române* (<https://www.edu.ro/institutul-limbii-romane>) pentru promovarea și conservarea limbii române în cadrul comunităților românești din diaspora, proiectul principal îl constituie Programul LCCR - *Limbă, Cultură și Civilizație Românească* - desfășurat în cadrul lectoratelor de limbă română. Intenția cursului este aceea de a asigura copiilor români, care locuiesc în afara granițelor țării, pe teritoriul țărilor membre ale UE, condițiile necesare păstrării identităților culturale. Proiectul este deschis tuturor elevilor care studiază în unitățile școlare din statul-gazdă. Un asemenea proiect poate fi atractiv inclusiv pentru statul care găzduiește proiectul sau pentru copiii de alte naționalități care locuiesc în țara respectivă. Cursul LCCR este implementat de *Institutului Limbii Române* - <http://www.ilr.ro/lccr/> - în Italia și Spania începând cu anul școlar 2007-2008, în Comunitatea franceză Wallonie - Bruxelles din Regatul Belgiei din anul 2008-2009, iar din anul 2015-2016 a fost introdus și în unități școlare din Portugalia și Irlanda.

Concluzii

Ceea ce putem desprinde din această prezentare succintă a situației actuale a diasporei românești, precum și a instituțiilor care se ocupă de relațiile statului nostru cu românii din străinătate este, pe de o parte, faptul că procentul prezenței românilor în Europa se află într-o continuă dinamică, fapt care face aproape imposibilă monitorizarea numărului exact al acestora, iar pe de altă parte, putem observa că însăși activitatea instituțiilor românești amintite stă sub semnul unei dinamici ce vizează sprijinirea sub variate forme a comunităților românești prezente în diaspora. Dacă ar fi să facem o evaluare critică a obiectivelor și proiectelor propuse de către statul român pentru conaționali noștri aflați în străinătate, principalul reproș ar fi acela că cele mai multe activități desfășurate sau în curs de desfășurare se adresează elitei românești din afara granițelor țării și, ca urmare, procentul cel mai mare de români care trăiesc în străinătate rămâne aproape descoperit din perspectiva stimulării lor de a participa activ la consolidarea identității naționale și la realizarea unei coeziuni a grupurilor de români din diaspora.

SURSE:**Site-uri ale instituțiilor:**

<http://www.presidency.ro/>

<http://www.senat.ro/>

<http://www.cdep.ro>

<http://www.mae.ro/>

<https://www.edu.ro/>

<https://www.edu.ro/institutul-limbii-romane>

<http://icr.ro/>

<http://www.istat.it/>

<http://www.dprp.gov.ro/>

<http://www.ieh.ro/>

Presa on-line:

www.adevarul.ro

www.gandul.info

www.revista22.ro

www.viata-libera.ro

Factors to Support National and Cultural Identity in Romanian Dispora

Abstract: *Our paper takes into account the presentation of some general data about the dynamics of the Romanian population who lives in Europe in the last years, with a special reference to the Romanian people from Italy and Spain. We also take into account the degree of involvement of the most important Romanian institutions which manage the relationship between the Romanian state and the Romanian people who live abroad like: „The Ministry of External Affairs”, „The Policy Department for the Relationship with The Romanians from Everywhere” (DPRRP), „Eudoxiu Hurmuzachi” Institute, „Romanian Parliament”, „Romanian Cultural Institute” and „Romanian Language Institute”, discussing the most important objectives of these institutions.*

Key words: *Romanian diaspora, institutions, identity consolidation, community construction.*